

ZAMONAVIY SHAROITDA OLIJ TA'LIM PEDAGOGIKASI:

NAZARIYA VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

xalqaro ilmiy-nazariy anjuman

MATERIALLARI

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI**

**ZAMONAVIY SHAROITDA OLIY TA‘LIM
PEDAGOGIKASI: NAZARIYA VA
AMALIYOT INTEGRATSIYASI**

xalqaro ilmiy-nazariy anjuman materiallari

Buxoro – 2024

samaradorligini oshirishga amaliy yordam ko'rsata oladi.

Adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi "2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" gi PF-60-sonli Farmoni. <https://lex.uz/docs/-5841063>.
2. Azizxodjayeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. O'quv qo'll. -T.: O'zbekiston yozuvchilar uyushmasi, 2006. -159 b.
3. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. Darslik-T.: Iqtisod-moliya, 2011. - 420 b.
4. <https://lex.uz/acts/-6324756>
5. <https://lex.uz/docs/-3107036>
6. <https://lex.uz/docs/-6786401>

BO'LAJAK O'QITUVCHILARNI INNOVATSION FAOLIYATNI TASHKIL ETISHGA TAYYORLASH

M.A.Jumayeva,

Navoiy davlat pedagogika instituti Boshlang'ich ta'lim kafedrasida dotsenti v.b. (PhD)

Annotatsiya: Ushbu maqolada bo'lajak o'qituvchilar innovatsion faoliyati va malakalarini tashkil etish ko'nikmasini shakllantirish haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: O'qituvchi, "Muloqot nazorat darsi", "Tizimiy yondashuv", "Induktsiya"

Ta'limda bo'lajak o'qituvchilarning har tomonlama rivojlangan bo'lishi, ilm-fan va texnika-texnologiyalarning zamonaviy yutuqlaridan xabardorligi, ayniqsa, ularning umumiy savodxonligi qanchalik yuqori bo'lsa, kasbiy ko'nikma va malakalari shunchalik ortib borishi, ilmiy-ijodiy faoliyatga va ilmiy-texnik savodxonlik jarayoniga kirib borishi samaraliroq kechadi. Shularni e'tiborga olib, bo'lajak o'qituvchilarni innovatsion faoliyatga tayyorlashda quyidagi ko'rinishdagi uslubiy asoslarga e'tiborni kuchaytirish lozim:

- bo'lajak o'qituvchilardagi yangilikka qiziquvchanlikni shakllantirishga oid innovatsion resurslarni tarkib toptirish va ulardan amaliy faoliyatda foydalanishga oid intellektuallashtirilgan tizimlar ishlab chiqish;

- bo'lajak o'qituvchilardagi innovatsion faoliyatni shakllantirish, bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda kasbiy o'yinlar, intellektuallashtirilgan o'qitish tizimlaridan va trenajyorlardan oqilona foydalanishga e'tiborni kuchaytirish kerak;

- bo'lajak o'qituvchilar innovatsion faoliyati va malakalarini tashkil etish ko'nikmasini shakllantirish. Bunda, asosan, bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlashning innovatsion-integrativ ta'lim yo'nalishiga va innovatsion universal didaktik qurilmalaridan, xususan, mul'timedial texnologiyalardan foydalanishlariga hamda ular orqali ta'lim samaradorligini oshirish yo'llariga kuchliroq e'tibor berish kerak bo'ladi;

- bo'lajak o'qituvchilarni innovatsion faoliyatni tashkil etishga tayyorlash. Bunda ko'proq "Ta'limni harakatchan modellar yordamida boshqarish", "Muloqot nazorat darsi", "Tizimiy yondashuv", "Induktsiya" kabi ilg'or va ilmiy-metodik jihatdan asoslangan texnologiyalardan va metodlardan foydalanish lozim va ular bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashning innovatsion ta'lim texnologiyalarini ta'minlaydi

Bugungi kunda zamonaviy sharoitlarda jahon fani va innovatsiya faoliyati yutuqlaridan keng foydalanish jamiyat hamda davlat hayotining barcha sohalarini izchil, barqaror rivojlantirishning hamda mamlakatimizda munosib avlodni tarbiyalashning muhim omili bo'lib bormoqda. Chunki bugungi tezkor rivojlanish davrida jamiyat uchun faol fikrlovchi, innovatsion g'oyalarni yaratuvchi hamda ularni amaliyotda samarali qo'llovchi malakali o'qituvchilar zarur.

Oliy ta'lim faoliyatini tashkil etish pedagog kadrlarning ilmiy tadqiqotlarini tashkil etish, boshqarish, ularning innovatsion kompetentligini rivojlantirishni talab etadi.

"O'qituvchi va rahbarning vazifasi dono davlat rahbarining vazifasiga o'xshaydi", – deydi Al Forobiy. "Shu sababli, – deydi u o'z fikrini davom ettirib, – o'qituvchi eshitgan va

xalqaro ilmiy-nazariy anjuman materiallari

ko'rganlarining barchasini eslab kolishi, aql-farosatga, chiroylik nutqga ega bo'lishi, talabalarga aytmoqchi bo'lgan fikrlarini to'la va aniq ifodalab berishni bilmog'i lozim. Shu bilan birga, o'z ornomusini qadrlashi, adolatli bo'lmog'i lozim.

Mamlakatimizda xorijiy tajribalarga yo'naltirilgan yangi ta'lim tizimi qaror topmoqda. Ushbu tajribalar bilan bir vaqtda pedagogik jarayonlarning nazariyasi va amaliyotida sezilarli yangiliklarni kuzatishimiz mumkishn.

Zamonaviy ta'lim jarayonidagi yangilanishlar ta'lim tizimidagi o'quv jarayoni orqali talabalarni o'z kelajagini yorqin tasavvur qila oladigan, bu borada o'z taqdiri va o'z shaxsiga ongli munosabatda bo'lib, turli faoliyatlarda o'z-o'zini rivojlantira oladigan tafakkuri shakllangan, erkin, faol va mustaqil shaxsni shakllantirishni ko'zda tutadi. Talabalarga pedagogik fanlardan ta'lim berish jarayonida ularning ijodiy dunyoqarashi, tafakkurini shakllantirishda doimo milliy manfaatlar nuqtai nazaridan kelib chiqqan holda dars mashg'ulotlarini tashkil etish lozim. Oliy ta'lim muassasalarida yangicha mustaqil fikrlaydigan, ijod qiladigan talaba yoshlarni tarbiyalash, ularda kreativ yondashuvni shakllantirish eng asosiy muammolarimizdan biri bo'lib qolmoqda.

Kreativ yondashuvning muhim tarkibiy qismlaridan biri bu motivatsiya hisoblanadi. O'qituvchi faoliyatida ham o'quv faoliyatidagi kabi motivatsion soha ajratilib ko'rsatiladi. V.Kessel tadqiqotlarida talabalarning yosh xususiyatiga bog'liq holda o'qituvchilarning mashhurlik va mashhur emaslik motivlari o'rganilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, o'qituvchining mashhurliki ko'p jihatdan o'quv topshiriqlarini ko'rgazmali, muammoli ko'rinishda yetkaza olish qobiliyatiga bog'liq ekan. Rossiya olim-tadqiqotchilar V. Slastenin, N.V. Kuz'mina, F.N.Gonobolin, o'zbekistonlik psixologlar M.G.Davletshin, R.Z.Gaynutdinov, A. Jabborov, S.Jalilova, M. Kaplanova va boshqalar tomonidan amalga oshirilgan tadqiqotlarda ham pedagog kasbi va ta'lim jarayoniga doir muammolar keng tadqiq etilgan. Bunda o'qituvchilik kasbiga muvofiq yaratilgan professionogrammani ko'rish mumkin.

Ijodkor pedagogning professional ko'rsatkichlari quyidagi faoliyatlar asosida tashkil etilsa maqsadga muvofiq bo'lar edi:

Tarbiyaviy ma'naviy - madaniy faoliyat	Shaxsiy - kasbiy faoliyati	Ilmiy faoliyat	Innovatsion psixopedagogik, metodologik faoliyat
Mehribonlik, muloqatga kirishuvchan, emotsional turg'unligi, bag'rikengligi, adolatli, vijdonli, samimiy, xalollik, ma'naviyatni anglash, o'z-o'zini nazorat eta olish, imon-e'tiqodli, irodali	Bilimdonlik, ijodkorlik, mahoratli, kompetentli intellektual salohiyatli, raqobotbordosh, IAKT egallagan, faol, fan yangiliklaridan xabardor, DTS talablarini to'la bajarishini ta'minlash	Ilmiy izlanish, yangi ishlanmalar yaratish, ilmiy-tadqiqot olib borish, tajriba-sinovlar o'tkazish, ilmiy maqola, ilmiy rahbarlikni olib borish	Yangiliklarni yaratish, topish, bankini yaratish, tatbiq etish, tarqatish, yangiliklar ustida ish olib borish, yangi texnologiya-larni joriy etish, reproduktiv, evristik, kreativ, refleksiya asosida ish yuritish
Yuksak madaniyatli shaxs, sub'ekt, ijodkor			

1) kasbiga xos bilimi:

- ta'lim-tarbiya jarayonida maqsad va vazifalarni to'g'ri ko'rsata olishi;
- pedagogik fanlardan uslubiyotni mukammal bilishi;
- talabalarga tarbiyaviy ta'sir etishning samarali yo'llarini bilishi;
- ota-onalar va jamoa bilan hamkorlikda olib boriladigan tarbiyaviy ishlarning mazmunini bilishi;

3) o'z kasbiga xos xislatlari:

- bo'lajak o'qituvchining kuzatuvchanlik xislatlari;
- o'z diqqat-e'tiborini jamlay olishi;

- pedagogik kreativlik (qobiliyat)ning rivojlanganligi;
- o'zi va kasbiga tanqidiy munosabati;
- pedagogik takt va metodika;
- nutq qobiliyatining mavjudligi.

4) shaxsiy pedagogik uddaburonligi:

- ta'lim-tarbiya jarayoni uchun zarur materiallarni qo'llashi;
- talabalarning ijodiy qobiliyati va faoliyatini boshqarishi;
- dars mashg'ulotlari jarayonida talabalarning bilim, ko'nikma va malakasini istiqbolli ravishda rejalashtirishi;
- ijodiy topshiriqlarni shakllantirish va tarbiyaviy ishlarni rejalashtir;
- o'quv-tarbiyaviy maqsadlarni rejalashtira olishi;
- o'zining ta'lim-tarbiya ishlariga tayyorlanish tizimini rejalashtira olishi;

5) tashkilotchilik malakalari:

- turli vaziyatlarda jamoani boshqara olishi;
- talabalarni faollashtira olishi;
- amaliy topshiriqlarni bajarishda o'zining bilim va tajribalarini ustalik bilan tez qo'llay olishi.

6) kommunikativ malakalari:

- talabalarni o'ziga qarata olishi;
- jamoalararo va jamoa ichidagi o'zaro munosabatlarni tartibga solishni bilishi;
- Professiogramma o'qituvchilar faoliyatida kreativ yondashuvni rivojlantirishga yordam beradi.

- O'qituvchiga jamiyat tomonidan qo'yiladigan turli xildagi ijtimoiy talablar, pedagogik individualligi, talablarga javob berishga sub'ektiv tayyorligi uning pedagogik faoliyatga qay darajada tayyorligidan dalolat beradi.

- O'quv tarbiyaviy ishlarni takomillashtirishning asosiy yo'llaridan – o'quv jarayonini insonpar-varlashtirish, demokratlashtirish, liberilizatsiya etishni innovatsion holat deb qaraladi.

- O'quv jarayonining innovatsion holatlariga:
 - hamkorlik;
 - talabaga g'amxo'rlik;
 - e'zozlash;
 - kechirimli bo'lish;
 - o'zini – o'zi rivojlantirishga muhit yaratish;
 - psixologik sog'lom muhit yaratish;
 - ijodiy muhit;
 - do'stona munosabatda ish yuritish;
 - talaba extiyoji, qiziqishi, shaxsiy fazilati, iqtidorini ishga solish misl bo'ladi.

Innovatsion faoliyatning tuzilishi quyidagilardan iborat:

1. Ta'limga ijodiy yondashuv.
2. Ijodiy faollik.
4. Yangicha tafakkur asosida yangicha fikrlash.
5. Muloqat madaniyati.
6. Faollikning reproduktiv, evristik, kreativ darajalari.
7. Texnologik jarayonda yangicha loyiha, kontseptual tizimli yondashuv asosida yangi ixtirolar.
8. Jarayonni yangicha boshqaruv asosida tayyorgarlik, rejalashtirish, amaliyotga joriy etish.

Ishbilarmonlik o'yinlari bo'lajak o'qituvchilarda ilmiy-ijodiy faoliyat tajribasini rivojlantirish uchun juda katta imkoniyatlar yaratadi. Ta'lim-fan-ishlab chiqarishning integratsiyasini kuchaytirish jarayonida interfaol o'yinlardan bo'lgan ishbilarmonlik o'yinlarini o'tkazish, talabalarga turli muammoli vaziyatlar imitatsiyasini ko'rish emas, balki ilmiy-ijodiy faoliyat bilan bevosita o'zlari qatnashishlari uchun imkoniyat yaratadi. Ishbilarmonlik o'yinlarining bir necha

О.Х. Хамидов. ЗАМОНАВИЙ АХБОРОТЛАШГАН ЖАМИЯТДА ОЛИЙ ТАЪЛИМНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ	3
--	----------

1-ШЎЪБА: СИФАТЛИ ТАЪЛИМ ЙЎЛИДА РАҚОБАТБАРДОШ МУТАХАССИСЛАР ТАЙЁРЛАШНИНГ ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ	5
--	----------

A.C.Гаязов, A.A.Гаязов, ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДА «ПИТЧИНГ» В УПРАВЛЕНИИ РАЗВИТИЕМ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ НАУКИ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ	5
---	---

B.R.Adizov, PEDAGOGNING KASBIY PROFESSIONALLIGI VA UNI RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI.....	9
---	---

Sh.Sh.Olimov, OLIY TA’LIM TIZIMIDA YANGI TA’LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH	11
--	----

Сафаралиев Б. С., Мазурова И. К. К РАССМОТРЕНИЮ ОСОБЕННОСТЕЙ СОВРЕМЕННОЙ МОЛОДЁЖИ: ПОНЯТИЕ, СУЩНОСТЬ И КРИТЕРИИ ПРАВСТВЕННОЙ КУЛЬТУРЫ.....	15
--	----

Рыбакова Е.В., Рыбаков Д.Г. УСЛОВИЯ ВЗРЫВНОЙ САМОАКТУАЛИЗАЦИИ ОБУЧАЮЩИХСЯ ВЫСШЕГО ЗВЕНА ОБРАЗОВАНИЯ	20
---	----

Olimov Shirinboy Sharofovich, Sadullayev Ibrat Shuxratovich. ORGANIZING INDEPENDENT EDUCATION FOR STUDENTS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS	24
---	----

Мусаева Нодира Низомовна. ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ МОДУЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ ДЛЯ ПОДГОТОВКИ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ СПЕЦИАЛИСТОВ	28
--	----

Рыбакова Е.В., Султанова Р.М., Гаязова Г.А. ДИАЛЕКТИКА СОЦИАЛЬНОГО ОТРАЖЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ЕВГЕНИКИ В СИСТЕМЕ АНАЛИТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ-ДЕФЕКТОЛОГОВ.....	30
---	----

Samiyeva Shaxnoz Xikmatovna. AKMEOLOGIK YONDASHUV ASOSIDA O‘QITUVCHINING INNOVATSION FAOLIYATINI MODELLASHTIRISH	34
--	----

Nasirova Shaira Narmuradovna, Khalikov Muhriddin Mardikulovich, Isakov Abror Fakhriddinovich. CHARACTERISTICS OF TECHNOLOGICAL ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS.....	36
---	----

Ergashov Mansur Yarashovich. THE ROLE OF DISTANCE EDUCATION IN MODERN EDUCATION SYSTEM.....	38
---	----

Muslima Bozorova, TALABALARDA ETNOPEdagogik KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH	40
--	----

Boltaeva Zulfiya Zarifovna, APPLICATION OF ELEMENTS OF RESEARCH ACTIVITY IN CLASSES WITH UNIVERSITY STUDENTS.....	43
---	----

Sadullayev Ibrat Shuxratovich. STRATEGIES FOR IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION IN THE FORM OF CORRESPONDENCE EDUCATION.....	45
---	----

N.E.Azimova, TA’LIMNI TASHKIL ETISH SHAKLLARI VA ULARNING DIDAKTIKADA RIVOJLANISHI	48
--	----

Qurbonova O‘lmasoy Usmonovna, SIFATLI TA’LIM YO‘LIDA RAQOBATBARDOSH MUTAXASSIS KADRLARNI TAYYORLASHNING INNOVATSION YO‘LLARI.....	50
---	----

M.A.Jumayeva, BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNI INNOVATSION FAOLIYATNI TASHKIL ETISHGA TAYYORLASH	53
--	----

Gasanova Rushana, OLIY TA’LIM TIZIMIDAGI O‘QITUVCHILARNING O‘QUVCHILARNI TADBIRKORLIKKA YO‘NALTIRIB O‘QITISHDA KASBIY -PEDAGOGIK MAHORATI. 56	56
---	----

Sharapov Shukhrat Shokirovich. THE RIGHT TO EDUCATION AS A MEANS OF DEVELOPING A LIFELONG EDUCATION SYSTEM: INTERNATIONAL EXPERIENCE 58	58
---	----

Shaydullayeva Kamola Shapulatovna. BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARDA PEDAGOGIK TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	60
--	----